

ЛИХТЕЙ, Ігор. Підкарпатська Русь у складі Чехословаччини: особливості суспільно-політичного розвитку 1919–1929 років. Ужгород: Всеукраїнське державне видавництво „Карпати“, 2019. 244 с. ISBN 978-966-671-501-5.

Pri príležitosti vzniku Československej republiky sa záujmu širokej verejnosti, ale i samotných historikov tešili nielen rozsiahlejšie monografie či štúdie venované otázkam vytvorenia a následnej takmer dvadsaťročnej existencii tohto nového štátneho útvaru. Objavil sa tiež celý rad ďalších textov, ktorých autori sa sústredili na parciálnejšie či priamo regionálne orientované problémy. Jednou z publikácií, ktoré si v tomto smere zaslúžia aspoň krátku zmienku je aj práca na Slovensku dobre známeho ukrajinského historika docenta Igora Lichteja *Podkarpatská Rus ako súčasť Československa, osobitosti spoločensko-politického vývoja počas rokov 1919 – 1929*.

Pri sledovaní osudov územia Podkarpatskej Rusi a jej obyvateľov sa síce vybrané obdobie môže na prvý pohľad zdať krátke, z hľadiska jej ďalšieho vývoja však

bolo mimoriadne dôležité. Po vzniku Československa sa toto územie dostalo do centra pozornosti politikov a podnikateľov hneď z viacerých dôvodov. Spomedzi nich možno spomenúť jeho významnú strategickú polohu. Samotná Podkarpatská Rus pritom prvýkrát v dejinách tvorila aspoň do istej miery samostatný administratívno-politický celok, s vlastným centrom v Užhorode.

Autor si pri sledovaní osudov tohto regiónu a jeho politického a spoločenského vývoja vybral prvých desať rokov existencie Československa. Podľa nášho názoru išlo z jeho strany o dobre premyslený krok, keďže v tomto období je už možné sledovať pozitíva, ale i negatíva, ktoré vznik

novej republiky tomuto územiu priniesol. I napríklad pre samotných Rusínov bol vznik nového štátu a začlenenie Podkarpatskej Rusi do jeho hraníc novým impulzom. No mimoriadna národnostná pestrosť, keď na tomto území okrem Rusínov, Slovákov a Čechov žili aj Židia, Maďari, Nemci i Rumuni, rovnako konfesijná rôznorodosť spôsobovala v autorom sledovanom období viacero problémov. Napriek množstvu plánov, ktoré sa týkali rozvoja tohto priestoru a jeho začlenenia do Československa napríklad v rámci dopravy, hospodárstva či kultúry, sa pre krátkosť spoločnej existencie, ale tiež napríklad celosvetovú hospodársku krízu, prípadne politickú nestabilitu v druhej polovici 30. rokov nepodarilo realizovať v plnej miere.

Autor pozorne analyzuje v prvom desaťročí spoločnej existencie množstvo zaujímavých a z pohľadu miestneho obyvateľstva či centrálnej československej vlády podstatných otázok. Napriek viacerým nedorozumeniam, rozdielom a ťažkostiam, ktoré proces začleňovania, správy a postupnej modernizácie Podkarpatskej Rusi sprevádzali, je aj podľa jeho názoru potrebné konštatovať, že v rokoch 1919 – 1929 došlo k zreteľnému rozvoju celej oblasti vo viacerých smeroch. No i keď tendencie vzájomného zblíženia hneď v niekoľkých smeroch boli zreteľné, stále špecifickým problémom zostávali politické otázky. Pritom okrem celoštátne pôsobiacich strán, ktoré mali na Podkarpatskej Rusi svoje pobočky, tu pôsobilo aj viacero regionálnych politických zoskupení. Tie sa pri vzájomnom súperení opierali z národnostného, konfesijného či profesijného hľadiska o rôzne zložky miestneho obyvateľstva. Pritom ich hlavnou ambíciou sa celkom prirodzene stalo získanie väčšej kontroly nad aktuálnym dianím priamo v regióne.

V celkovo deviatich kapitolách ponúka autor množstvo cenných informácií, ktoré záujemcom o priestor Podkarpatskej Rusi môžu pomôcť lepšie sa zorientovať nielen v zložitých miestnych pomeroch počas rokov 1919 – 1929, ale tiež v dôsledkoch, ktoré toto obdobie neskôr prinieslo pre ďalší vývoj tejto oblasti. I vďaka tomu možno vyjadriť presvedčenie, že kniha doc. I. Lichteja si nájde čitateľov nielen medzi profesionálnymi historikmi, ale dokáže osloviť aj ďalších záujemcov o minulosť tohto krásneho, ale v minulosti ťažko skúšaného regiónu z radov širokej verejnosti.

Patrik Derfiňák